

Bij dit meisje in bad kun je de foto iets bijsnijden, zodat het oog nóg meer aandacht trekt.

De diagonaal-methode

Leid de kijker door de foto

De diagonaal-methode werd in 2006 min of meer bij toeval ontdekt door Edwin Westhoff. Terwijl hij onderzoek deed naar de regel van derden, een gangbare compositieregel, viel hem iets op. Bij veel foto's bleken belangrijke details zich precies op denkbeeldige diagonale lijnen door het beeld te bevinden. Edwin legt zelf uit waarom zijn ontdekking de gangbare opvattingen over compositietechniek op hun kop zet.

Een foto heeft allerlei details die de aandacht trekken of zouden moeten trekken. Denk bijvoorbeeld bij een portret aan de ogen van het model. Tijdens onderzoek bleek dat deze aandachtstrekkers zich vaak op een viertal diagonale lijnen door het beeld bevinden ... De diagonaal-methode was geboren.

De achtergrond

De diagonaal-methode heeft dus een andere achtergrond dan de bekendere compositieregels. De gulden snede en de regel van derden zijn beide gebaseerd op een bepaalde theorie. Naar aanleiding daarvan vonden deze compositietechnieken algemeen navolging. De diagonaal-methode

De belangrijke beeldelementen moeten vrij precies rond de diagonalen liggen.

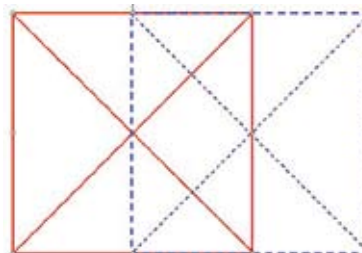
daarentegen kwam aan het licht door experimenteel onderzoek, waarbij duizenden foto's werden vergeleken. Zodoende vielen de overeenkomsten qua plaatsing van belangrijke beeld-details op. Bij nader inzien bleek de diagonaal-methode al veel langer in zwang te zijn. Grote schilders zoals Leonardo da Vinci en Rembrandt plaatsten belangrijke beeldelementen reeds op de diagonalen. Talloze hedendaagse fotografen, zowel amateurs als professionals, doen dat - veelal onbewust - nog steeds. De diagonaal-methode als zodanig is dus niet nieuw; het patroon is alleen pas onlangs ontdekt.

Diagonalen

Hoewel de diagonaal-methode vaak op het gevoel wordt toegepast, kan

het natuurlijk geen kwaad om je eens bewust met deze materie bezig te houden. Leidraad is de manier waarop iemand naar een foto of schilderij kijkt. Het oog van de kijker volgt een bepaalde weg over het beeld: langs de diagonalen. Als maker van het beeld kun je hier rekening mee houden. Het beeld oogt prettiger als elementen over de diagonalen van het beeld lopen. Bovendien worden details sneller opgemerkt door de kijker indien je deze op zulke strategische posities plaatst. Een vierkante foto heeft twee diagonalen: van linksboven naar rechtsonder en van rechtsboven naar linksonder, onder een hoek van 45 graden. De meest gangbare foto is echter een liggende rechthoek. In een liggende rechthoek kun je

twee vierkanten tekenen, één aan de linkerkant en één aan de rechterkant. Bij een staand beeld bevinden de vierkanten zich aan de boven- en de onderzijde. In deze vierkanten trek je de diagonalen: vier in totaal. Nu heb je de lijnen die volgens de diagonaal-methode de aandacht trekken.

Twee overlappende vierkanten met daarin de diagonalen.

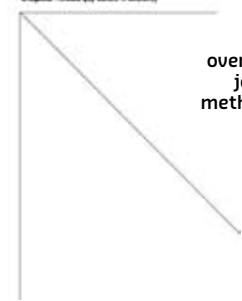
Nauwkeurig

De beeldelementen moeten vrij precies rond deze diagonalen liggen. Op A4-formaat mag de afwijking maximaal 1,5 millimeter zijn. Het is overigens niet zo dat de kruispunten van de diagonalen veel meer effect hebben dan de andere punten op de lijnen. Zolang de details maar op de lijnen liggen, trekken ze de aandacht.

Toepassen

Er zijn verschillende manieren om de diagonaal-methode zelf bewust toe te passen. Allereerst kun je gebruikmaken van een overheadsheet. Deze

Original Method (By Sidney Fisher)

Met een overheadsheet kun je de diagonaal-methode toepassen op een afdruk.

doorzichtige sheet heeft drie lijnen: een horizontale, een verticale, en een diagonale op 45 graden. Dit vel leggen we achtereenvolgens op de vier hoeken van de foto. Doe dit nauwkeurig, want elke kleine verschuiving maakt verschil! Ligt er nu een belangrijk detail binnen 1,5 millimeter (op A4-formaat) van de diagonaal? Dan is de diagonaal-methode toegepast. Indien je jouw foto niet als print maar op het scherm wilt beoordelen, dan kan dat ook. In Adobe Photoshop Lightroom is de diagonaal-methode inmiddels ingebouwd als gereedschap om foto's te croppen. Jammer genoeg zit deze functie nog niet in Photoshop CS, Photoshop Elements of Paint Shop Pro. In het gratis programma Gimp is de diagonaal-methode ondertussen wel opgenomen. Deze nieuwe versie is echter op het moment van schrijven nog niet verkrijgbaar.

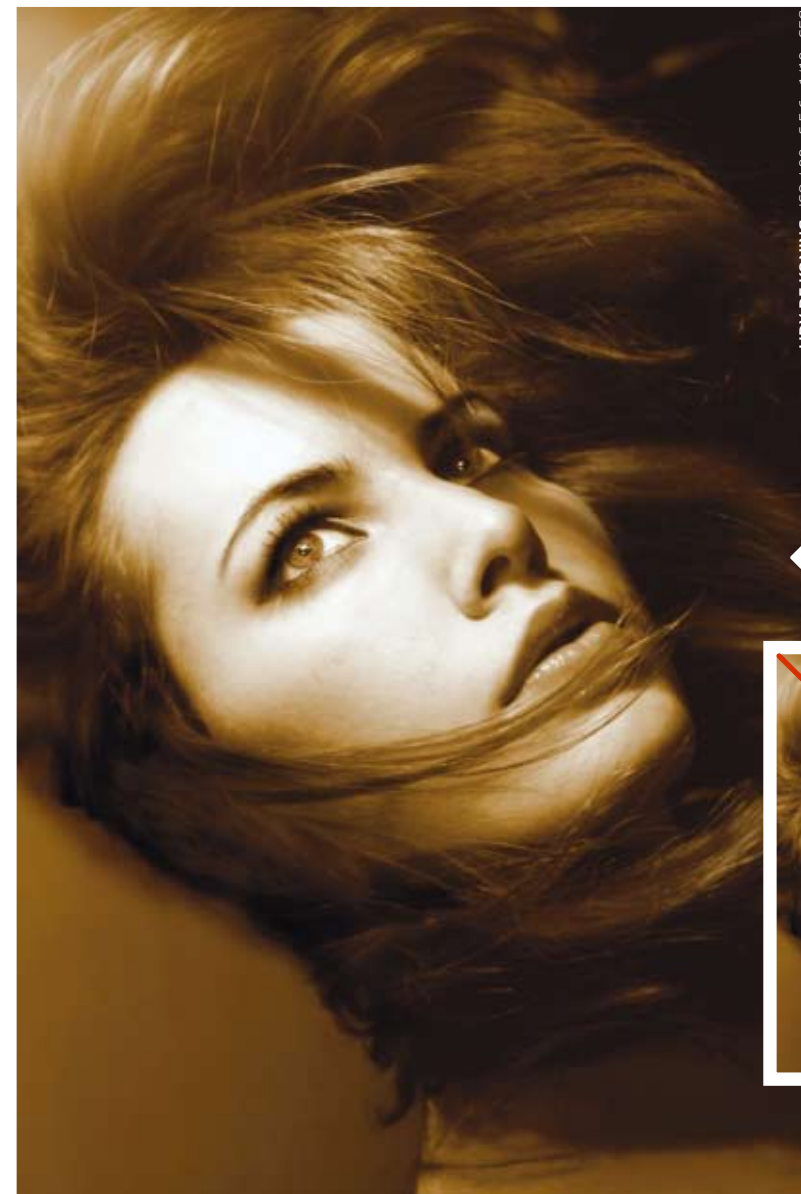
Exactheid is bij de diagonaal methode van essentieel belang

Bijsnijden

Als je een foto hebt waarbij één of meer details bijna op de diagonalen liggen, dan is het een goed idee om het beeld zodanig bij te snijden dat de betreffende details precies op een diagonaal belanden. Kijkers bekijken jouw foto immers via deze lijnen. En als er op en rond de diagonalen niets belangrijks valt te zien, dan zou je de foto drastisch kunnen bijsnijden om toch de diagonalen te gebruiken. De werkwijze in Lightroom is als volgt. Ga naar **View, Crop Guide**

THEO PEEKSTOK • ISO 320 • F 9 • 1/800e SEC

LIDY DE KONING • ISO 400 • F 5,6 • 1/10e SEC

De maker vindt (onbewust) het rechthoog het belangrijkste.

De diagonaal-methode wordt vaak op gevoel toegepast.

Overlay, Diagonal om de diagonalen van je foto in beeld te krijgen. Als je nu de hoeken van het kader versleept, zie je dat de diagonalen automatisch mee verhuizen. Probeer om belangrijke elementen op één van deze lijnen te krijgen. Dit moet zorgvuldig gebeuren. Laat de diagonaal niet zomaar ergens door een oog lopen, maar precies door de pupil. Blijf hierbij wel de totale compositie in de gaten houden en zorg dat je niet lukraak beeldvullende onderwerpen aansnijdt. De kadering van zulke onderwerpen is altijd belangrijker dan de plaatsing van details.

Vertrouw tijdens het fotograferen vooral op je gevoel ...

Na bijsnijding loopt de diagonaal door zowel de haarspeld, als het oog, als de lippen.

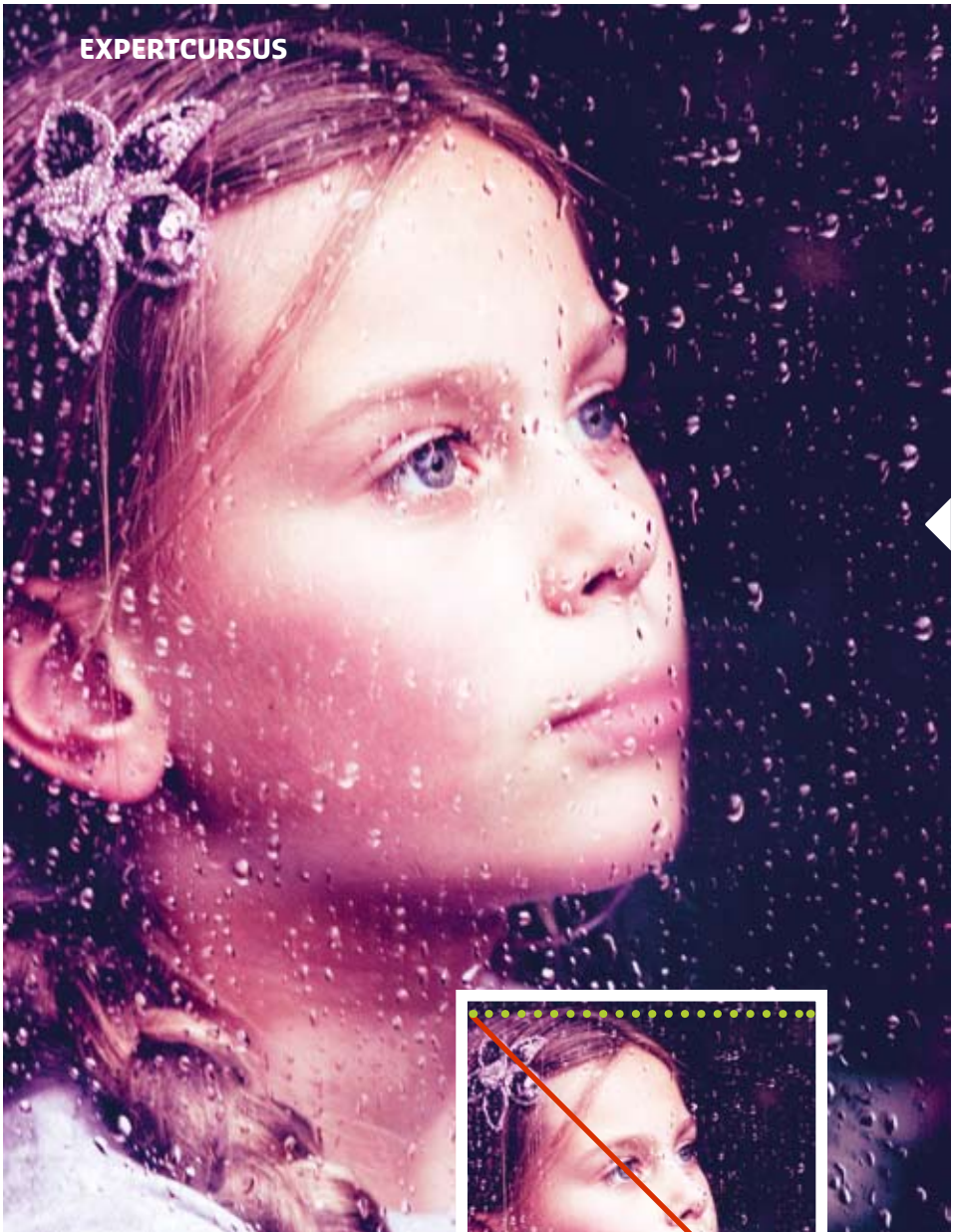
Kun of moet je de diagonaal-methode gebruiken tijdens het fotograferen?

Allereerst zijn er geen camera's met diagonale lijnen in de zoeker. Verder gaat het bewust plaatsen van details op de diagonalen ten koste van de algehele compositie. Die compositiebepaling is het resultaat van een zeer complex mentaal en emotioneel proces. Je kunt beter tijdens het fotograferen op je gevoel vertrouwen en achteraf de foto bijsnijden indien dat nodig is.

De diagonaal-methode en regel van derden kunnen elkaar versterken. Alle lijnen benadrukken het kruis en de plek waar ze het vasthoudt.

En als ik dat toch per se wil?

Dat zal niet lukken, omdat je de diagonalen niet precies kunt zien zonder vasthoudt.

SIMONE SCHUT • ISO 400 • F 4,5 • 1/20e SEC

HEIKE SUHRE • ISO 100 • F 16 • 1/125e SEC

Vragen en antwoorden

De diagonaal-methode roept heel wat vragen op. In het vervolg proberen we een aantal daarvan puntsgewijs te beantwoorden. Neem ook eens een kijkje op www.diagonaalmethode.nl.

Theorie

Is de diagonaal-methode afgeleid van de regel van derden of de gulden snede?

Nee, de diagonaal-methode is als geheel nieuwe methode ontdekt tijdens onderzoek naar de vraag waarom de regel van derden zo onnauwkeurig is.

Wat is het verschil tussen de diagonaal-methode en de regel van derden?

De diagonaal-methode draait om beeldbepalende details die de fotograaf of kunstenaar, al dan niet bewust, op de diagonalen heeft geplaatst. De regel van derden wordt bewust gebruikt om beeldelementen

op bepaalde lijnen of kruispunten in het beeld onder te brengen. Dat hoeven overigens niet de belangrijkste beeldelementen te zijn. Men denkt - naar mijn mening overigens ten onrechte - dat de compositie daar beter van wordt.

Praktijk

Waarom is het zo belangrijk dat beelddetails exact op de diagonalen liggen?

Deze exactheid is niet zomaar bedacht, maar uit onderzoek gebleken. De maximale afstand tussen detail en diagonaal blijkt 1,5 millimeter op A4-formaat te bedragen. Anders is er simpelweg geen sprake van de diagonaal-methode.

... en gebruik de diagonaal-methode om foto's achteraf bij te snijden

lijnen in de zoeker. Bovendien: probeer het maar ... je merkt vanzelf wat er dan gebeurt!

Waarom is de diagonaal-methode niet ingebouwd in camera's?

Waarschijnlijk denken zij vooral in termen van technische bruikbaarheid. Hierbij kijken ze dus niet naar het gevoel dat de kijker bij een foto krijgt. Als er echter een grote vraag naar komt, zullen ze zoiets waarschijnlijk wel inbouwen. De klant is immers koning.

Waarom zou je de diagonaal-methode op een foto loslaten?

Allereerst om inzicht te krijgen in de interesses en motivaties van de fotograaf/kunstenaar: die plaatst de voor hem of haar belangrijke elementen op de diagonalen. Ten tweede om te bekijken of de diagonaal-methode een rol speelt in je eigen foto's. Bovendien kun je nieuwsgierig zijn of de diagonaal-methode is toegepast

bij interessante foto's van andere fotografen. Tot slot kun je de diagonaal-methode ook gebruiken om foto's mee bij te snijden. Dit kan leiden tot een beter geslaagd resultaat.

Hoe nauwkeurig moet je bijsnijden?

Zo nauwkeurig mogelijk, liefst binnen een marge van een halve millimeter op A4-formaat. Schatten is dus geen optie: je moet ofwel de sjabloon van Lightroom ofwel de overheadsheet gebruiken.

Is de diagonaal van linksboven naar rechtsonder het krachtigst?

De kijkrichting bij het bekijken van afbeeldingen is inderdaad van linksboven naar rechtsonder. Dit is echter een algemene kijkrichting, van beeldhoek naar beeldhoek. De diagonaal vanuit de hoek linksboven zorgt voor een precieze kijkrichting, onder 45 graden. Overigens wordt de diagonaal van linksboven naar rechtsonder even

vaak gebruikt als de drie andere diagonalen.

Is (de compositie van) een foto slechter zonder beelddetails op diagonalen?

Bepaalde soorten foto's, zoals landschappen en architectuurfoto's, kennen maar zelden beeldbepalende details. De diagonaal-methode speelt hier dus geen rol. Verder zijn er naast de diagonaal-methode talloze andere aspecten die de aandacht kunnen trekken. Maar als er details zijn die vlak naast de diagonalen liggen, is het beter om ze daar ook precies op te plaatsen, want dit was in eerste instantie blijkbaar al (onbewust) de bedoeling.

En als een belangrijk detail relatief ver verwijderd is van alle diagonalen ..?

Het effect is dat zo'n detail niet direct zal opvallen wanneer je de foto snel bekijkt. Ter illustratie: iemand

STIJN COPPENS • ISO 64 • F 2 • 1/250e SEC

De man op de rails trekt nog meer aandacht als je iets van de bovenkant afhaalt.

vertelde pas dat ze op de foto's van een drukbezochte bruiloft steeds een bepaalde kennis miste. Uiteindelijk bleek die wel degelijk op een aantal foto's te staan ... maar steevast naast de diagonalen. ☹

TIENMAAL DIAGONAAL

- 01 De diagonaal-methode werkt zowel met vierkante als rechthoekige beeldformaten.
- 02 Met deze methode kunnen we snel zien wat de (verborgen) aandachtspunten zijn.
- 03 Alle punten op de vier diagonalen trekken de aandacht, niet alleen de posities op de kruispunten.
- 04 De belangrijkste details blijken vaak tot op de halve millimeter nauwkeurig op de diagonalen te liggen.
- 05 Als zulke details niet op de diagonalen liggen, is daar heel vaak een goede reden voor.
- 06 De kadering van beeldvullende onderwerpen heeft voorrang boven de plaatsing van details.
- 07 De diagonaal-methode kan gebruikt worden om de beeldduitsnede achteraf te verbeteren.
- 08 Bij sommige soorten fotografie, zoals landschappen en architectuur, zijn er vaak geen dominante details. In zo'n geval is de diagonaal-methode niet bruikbaar.
- 09 Lijnen die gevormd worden door armen, benen, delen van meubels of gebouwen blijken zich ook vaak op één of meer diagonalen te bevinden.
- 10 Bij reclamefoto's liggen de producten die men wil verkopen vaak op de diagonalen, met name als er sprake is van relatief kleine voorwerpen of details die de aandacht moeten trekken.